

Ο Μητροπολίτης Αμφιλόχιος Ραντοβιτς για τον Τόμο «Όστρογκ -Ερζεγοβίνη -Μαυροβουνιο» (2021)

[Άρθρα / Πολιτισμός](#)

[Αλέξιος Παναγόπουλος \(Academician Prof. DDDr. Pdoc. Dr.Habil. Alexios Panagopoulos\)](#)

«Στον Πρόλογό του ο Μακαριστός Μητροπολίτης Μαυροβουνίου Καθ. Δρ. Αμφιλόχιος Ράντοβιτς^[1], σημειώνει για τον Τόμο - βιβλίο, με τίτλο: «Όστρογκ -Ερζεγοβίνη -Μαυροβουνιο» (2021), τα εξής: «Στο Όστρογκ μοναδικά επιβεβαιώνεται το θαύμα της φύσης του Παντοδύναμου, όπου έγινε μέσα στο χρόνο ο τόπος, της αποκάλυψης των θείων μυστηρίων του Θεού. Η θεϊκή βιωτή του οσίου Βασιλείου μεταμόρφωσε το Όστρογκ σε Άγιο Όρος, σε Άγιους Τόπους και σε Όρος Σινά, όπου ο Δημιουργός αποκαλύφθηκε μέσω της καιομένης βάτου ως Ισχυρός και Παντοδύναμος Θεός του παντός. Οι άνθρωποι του Θεού παντού και πάντοτε σε όλους τους Αγίους Τόπους, όπως κι εδώ, μαρτυρούν και επιβεβαιώνουν την μόνη αλήθεια ότι ο Θεός μας είναι αληθινός και ζωντανός. Σχεδόν για 350 χρόνια από την οσία κοίμησή του, οι κατοπινοί όσιοι της περιοχής αυτής

συνομολογούν το μέγα θαύμα αυτού του τόπου.

Μόνο ένας ζωντανός Θεός, όπως ο Θεός μας, για τόσα χρόνια μέσω των αιώνων απλόχερα χορηγεί τη χάρη του. Όποιος επισκέπτεται τούτον τον τόπο αισθάνεται ότι δεν είναι ένας οποιοσδήποτε τόπος, αλλά μία ανυπέβλητη πραγματικότητα. Ο κάθε επισκέπτης θα φύγει με κάτι τι πνευματικό και υψηλό μέσα του. Οι άνθρωποι βλέπουν και παρακολουθούν τα εξωτερικά φαινόμενα, που είναι ορατά στον άνθρωπο. Όμως τα πνευματικά βιώματα για όσους επικοινωνούν με τον Όσιο, αναταράσσουν τον εσωτερικό κόσμο, του είναι τους, αγγίζουν το θαύμα της θεότητας και των θείων ενεργειών. Η συγγραφή αυτής της επιστημονικής έρευνας και διατριβής είναι κόπος και μεράκι πολλών ετών από τον ακαδημαϊκό και καθηγητή Αλέξιο Παναγόπουλο[2], που υπό τη δική μου εποπτεία και καθοδήγηση συνέγραψε.

Η μελέτη αυτή, για την ελληνική βιβλιογραφία, αγαπητοί αναγνώστες, αποτελεί μια ισχυρή πρωτότυπη απόδειξη, της διαφύλαξης της διεθνούς πνευματικότητας του Όστρογκ για την Ερζεγοβίνη και το Μαυροβούνι. Έχει γραφτεί με άριστο τρόπο και μπορεί να διαβαστεί από τον κάθε απλό ή απαιτητικό αναγνώστη και επιστήμονα. Πράγμα που αξίζει να βραβευθεί σε ακαδημαϊκό επίπεδο. Η αντικειμενική ιστορική καταγραφή των γεγονότων και οι παραπομπές σε βιβλιογραφίες, σε επιγραφές, σε χειρόγραφα, σε λαογραφικές και υμνολογικές αναφορές, καθώς και τα θαυμαστά ζωντανά γεγονότα που μετέβαλαν θαυματουργικά τη ζωή αρκετών συνανθρώπων μας, διαχρονικά, μας παρουσιάζονται ως ηθικά διδακτικά ιστορικά, με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Ο (+)Μητροπολίτης Μαυροβουνίου Αμφιλόχιος Ράντοβιτς με τον Καθηγητή Αλέξιο Παναγόπουλο.

Μέχρι σήμερα δεν είχαμε μια τέτοια εμπειριστατωμένη διατριβή και μάλιστα να γίνεται πραγματικότητα με έκδοσή της στην ελληνική γλώσσα, την θεία γλώσσα, της Καινής Διαθήκης, κάτι που καταξιώνει υπερεθνικά και διεθνικά το Όστρογκ, την Ερζεγοβίνη, και το Μαυροβούνι. Παρότι κατα καιρούς είχαμε άρθρα και μικρές μελέτες, δεν είχαμε μια τέτοια μελετή και διατριβή που να καλύπτει όλο το εύρος του ιστορικού, διδακτικού, πνευματικού, οργανωτικού, γεωστρατηγικού και γεωπολιτικού αυτού θέματος και αντικειμένου. Οι θεματικές αναπτύσσονται με μεθοδικό και επιστημονικό τρόπο, ώστε να αναδεικνύεται η μοναδικότητα του Όστρογκ, για την Ορθοδοξία, και τους λαούς των Δυτικών Βαλκανίων. Η ιστορική πραγματικότητα και η πνευματικότητα συνοδοιπορούν για να τέρψουν ψυχή και σώματι κάθε αναγνώστη. Γράφηκε με αγάπη και σεβασμό ως ικεσία στο Όστρογκ και τον όσιο Βασιλειο, τον γνήσιο Ιεράρχη Εθνάρχη της μαρτυρικής Ερζεγοβίνης και του Μαυροβουνίου, για όλο το Πατριαρχείο Πεκίου και την Οικουμενική Ορθοδοξία. Η διαφύλαξη των ιερών και των οσίων και ο αγώνας υπερ βωμών και εστιών βρίσκει την εφαρμογή του και μέσω τέτοιων επιστημονικών μελετών και διατριβών. Η σκέπη του οσίου Βασιλείου να είναι μαζί Σας».

Εδώ, θα γίνει η παράθεση τμήματος απ' το πρόλογο του συγγραφέα: «Η ανά χείρας

επιστημονική έρευνα και διατριβή αποτελεί ερευνητικό πόνημα κόπων πολλών ετών, που ξεκίνησε αρχικά από το Πανεπιστήμιο του Βελιγραδίου. Είναι θέμα ιστορικά και διαχρονικά επίκαιρο, όχι μόνο για τους λαούς του Πεκίου της Νοτιοσλαβίας, του Μαυροβουνίου και της ιστορικής Ερζεγοβίνης, ενώ αποτελεί λαοφιλές και πολυπληθές κέντρο επισκεψιμότητας και επικοινωνίας αλλά και το ιστορικό, πολιτιστικό, γεωπολιτικό σημείο αναφοράς για κάθε Βαλκανικό λαό, κυρίως των Δυτικών Βαλκανίων. Ήδη από τον 16^ο αιώνα η περιοχή του Όστρογκ αποκτά γεωστρατηγικό και γεωπολιτικό ενδιαφέρον, στη συνέχεια κατά τον 17ο αιώνα που διοικητικά αναδιοργανώνεται, ανασυντάσσεται, η κοινωνική, πολιτική και πνευματική ζωή επί της οσίας παρουσίας Βασιλείου Όστρογκ, που συνεχίζεται έως τις ημέρες μας, παρουσιάζοντας ιδιαίτερο ενδιαφέρον, που καθιστά την ιστορική Ερζεγοβίνη το Όστρογκ και το Μαυροβούνι μοναδικό πνευματικό κέντρο σε όλη την πρώην Γιουγκοσλαβία. Η Ερζεγοβίνη και το Όστρογκ ως αναδιοργανωμένο διοικητικό και πνευματικό κέντρο κατά τον 17ο αιώνα δημιούργησε θαυμασμό, πολλές φιλίες και αρκετές έχθρες. Είναι σημαντικό, λοιπόν, να διερευνηθεί η ιστορία του με τον αντικειμενικότερο επιστημονικό δυνατό τρόπο. Αυτό θα επιτευχθεί μέσα από τη μελέτη των βιβλιογραφικών αναφορών της ήδη υπάρχουσας βιβλιογραφίας και την επίδραση των ιστορικών επιρροών που συνυπήρξαν στην ζώνη επιρροής της πνευματικότητας και καθημερινής ζωής του Όστρογκ. Ακόμα, θα επιχειρηθεί η παρουσίαση της εθνικής, εκκλησιαστικής και πολιτικής 16 ιστορίας πριν από την αναδιοργάνωση του Όστρογκ, καθώς και τα σημεία που επηρέασαν την ανασυγκρότησή του έως και την κατοπινή καθιέρωσή του στη μνήμη των τοπικών σλαβικών φυλών.

Επίσης διερευνώνται οι όψεις εκείνες που καθιέρωσαν το Όστρογκ στην σερβική βιβλιογραφία και σλαβική λαογραφία. Γι'αυτό και γίνεται παρουσίαση και νεότερων ιστορικών γεγονότων σε αντιστοιχία με τη γένεση του Όστρογκ ως πνευματικού και πολιτισμικού αγαθού για τα Δυτικά Βαλκάνια. Μάλιστα για το Όστρογκ μέχρι σήμερα δεν έχει γραφεί διδακτορική διατριβή και θεωρούμε ότι η παρούσα μελέτη καλύπτει το υπάρχον κενό στην έρευνα. Ο συγκεκριμένος προσδιορισμός του θέματος δεν προέκυψε τυχαία, αλλά μέσα από προσωπικές συνομιλίες με συναδέλφους καθηγητές και προσωπικές απορίες μου πάνω στο διερευνόμενο ζήτημα, καθώς και με συνεργασία με αρκετούς σλαβολόγους, ερευνητές και συναδέλφους. Όσον αφορά τις μεταφράσεις που ακολουθούν στην εν λόγω έρευνα -διατριβή, αυτές έχουν γίνει από εμένα. Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω τους συναδέλφους για την πολύτιμη συνεργασία τους και βοήθειά τους, την συμπαράστασή τους και την καλοπροαίρετη κριτική τους. Επίσης όσους άλλους για την ουσιαστική συμβολή τους. Επίσης ευχαριστώ από καρδιάς τους οικείους μου που ανέχτηκαν την πολυετή απουσία μου για χάρη της επιστημονικής

έρευνας και έδειξαν συμπαράσταση και κατανόηση στο στάδιο της προετοιμασίας της ανά χείρας διατριβής, καθώς και συναδέλφους επιστήμονες για την πολύτιμη συμβολή τους στη διαμόρφωση του συνολικού έργου.

καθηγ. δρ.
ΑΛΕΞΙΟΣ ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΣ

ΟΣΤΡΟΓΚ ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ

Διεθνές Πνευματικό & Γεωπολιτικό Κέντρο
των Λαών της Βαλκανικής κατά τον 17ο αιώνα

ΑΘΗΝΑ/ΒΕΛΙΓΡΑΔΙ/ΟΣΤΡΟΓΚ

*Ο Τόμος των 898 σελίδων του έργου ζωής εκ του Καθηγητή Αλέξιου
Παναγόπουλου.*

Ας μου επιτραπεί να σημειώσω ότι όλα τα έτη της μαθητείας μου στο Κρατικό Πανεπιστήμιο του Βελιγραδίου τόσο στη Νομική σχολή όσο και στη Θεολογική, αλλά και κατόπιν στο τμήμα της Ιστορίας στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Βοσνίας/Ερζεγοβίνης, αποτελούν για μένα μια ξεχωριστή εμπειρία ζωής, πολλών ετών διαχρονικά, σχεδόν από το έτος 1985 έως σήμερα. Διαμένοντας στην οδό του εθνομάρτυρα λόγιου Ρήγα Φεραίου στο Βελιγράδι, μόλις λίγα μέτρα μακριά

από το χώρο του μαρτυρίου αυτού του εθνικού ήρωά μας, ένιωθα ζωντανά και καθημερινά, τα ιστορικά γεγονότα μιάς σημαντικής εποχής που επιστημονικά εξετάζω. Έτσι και η εκπόνηση αυτής της έρευνας και διατριβής αποτελεί μια επιστημονική μεν, αλλά και ιερή προσωπική πνευματική υπόσχεση και πρόκληση, για τα Δυτικά Βαλκάνια, τη Νοτιοσλαβία, την Ερζεγοβίνη, με το Όστρογκ, και το Μαυροβούνι, ήδη από τότε που για πρώτη φορά τα επισκέφθηκα πριν περίπου 35 έτη. Στον τόπο εκείνο όπου ο επισκέπτης νιώθει ένα διαφορετικό δέος, μια ιστορική και υπερβατική μυστική πνευματικότητα. Πράγματι με την έρευνα αυτή μου δόθηκε η μεγάλη ευκαιρία να γνωρίσω περισσότερο την ιστορία, τον πολιτισμό και την εθνική σερβική πνευματικότητα σε βάθος, να έρθω πιο κοντά σε αυτόν τον σλαβικό λαό, να κάνω εξαιρετικές φιλίες και να γνωρίσω τη σλαβική γλώσσα των πολιτισμικών ιστορικών πηγών και τον ξεχωριστό πολιτισμό, μάλιστα να παντρευτώ σερβίδα και να αποκτήσω μια κόρη. Είχα την εξαιρετική ευκαιρία να γνωρίσω και να μαθητεύσω κοντά σε εξαιρετους σέρβους Ακαδημαϊκούς & Καθηγητές οι οποίοι όσοι ζούν σήμερα, αποτελούν το στολίδι του τοπικού και του καθόλου δυτικού βαλκανικού σλαβικού κόσμου. Έλαβα το πρώτο μεταπτυχιακό μου τίτλο: αρχαίο σπαρτιατικό δίκαιο, υπό την επίβλεψη του ελληνικής καταγωγής εκ Θεσσαλονίκης καθηγητή και κοσμήτορα της Νομικής σχολής Βελιγραδίου δρ. Σίμα Αβράμοβιτς και νυν πρέσβη Σερβίας στο Βατικανό. Ολοκλήρωσα επίσης τη διδακτορική μου διατριβή στη Θεολογική του Κρατικού Πανεπιστημίου Αν. Σεράγιεβο υπό την επίβλεψη του μακαριστού καθηγητού μητροπολίτη διεθνώς γνωστού δρ. Αμφιλοχίου Ράντοβιτς, με υποτροφία του Υπουργείου Παιδείας Ελλάδος και θέμα: εσχατολογικές διαστάσεις της παιδαγωγίας κατά τον Ιω. Χρυσόστομο. Κατόπιν έλαβα διδακτορικό τίτλο στο τμήμα των Νομικών/Πολιτικών επιστημών υπό την επίβλεψη του γνωστού καθηγητή δρ. Μίρολιουμπ Γιέβτιτς, με θέμα: για το Πολιτικό Θρησκευτικό και Πολιτειακό Καθεστώς στην Αλβανία. Μετά από αυτά έλαβα υποτροφία από την Κυβέρνηση της Σερβίας και του ΙΚΥ για Μεταδιδακτορική έρευνα στην Νομική σχολή Βελιγραδίου, θέμα: Σχέσεις Κράτους Εκκλησίας - Δημόσιο Δ. Έλαβα υποτροφία από DAAD - Γερμανική Ακαδημία Επιστημών για επιστημονική έρευνα στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου, θέμα: Ανθρώπινα δικαιώματα και θρησκευτικές ελευθερίες. Επίσης έλαβα υποτροφία από το ΙΚΥ για το Κρατικό Πανεπιστήμιο Βαρσοβίας για επιστημονική έρευνα. Παρακολούθησα μεταπτυχιακά στη Γενεύη και Βιέννη. Παράλληλα ολοκλήρωσα και το θέμα: Το έθιμο ως πηγή δικαίου, διατριβής μου επί Υψηγεία Habilitation στην σχολή PTF Novi Sad. Δίδαξα στη σχολή Κρατικών Ευρωπαϊκών σπουδών του Μαυροβουνίου, με εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε ερευνητικό κέντρο της Αμερικής, στο ιδιωτικό Πανεπιστήμιο Νόβι Παζάρ στο παιδαγωγικό τμήμα του Πάντσεβο, συνεργάτης καθηγητής στο Άλφα Πανεπιστήμιο Νόβι Σάντ, στο Πανεπιστήμιο frsp Ούνιον Νίκολα Τέσλα Βελιγραδίου, υπεύθυνος μεταπτυχιακών σπουδών του

Κολλεγίου Αγίου Γρηγορίου Κεντρικής Αμερικής σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Νίκολα Τέσλα, καθώς και της Ανώτατης Ακαδημίας Καλών Τεχνών του Πατριαρχείου Σερβίας. Υπηρέτησα διευθυντής Αθωνιάδος Ακαδημίας Αγίου Όρους, όπου συνέχισα τη βιβλιογραφική μου έρευνα έχοντας εμπειρική επικοινωνία με τον εκεί σλαβικό και αγιορειτικό κόσμο, συγκεντρώνοντας στοιχεία για την παρούσα έρευνα διατριβή. Με την πάροδο των ετών εμφανίστηκαν «σοβαροί λόγοι υγείας» που κατέστησαν δύσκολη την υγεία μου και δυστυχώς παρά τη θέλησή μου με ανάγκασαν στην αποχώρησή μου. Παρόλες τις δυσκολίες μου, ηθικά θεωρώ να εκπληρώνω την πνευματική μου υπόσχεση στην ανάδειξη του τόπου αυτού μέσω της διατριβής αυτής. Το 2018 η Σλαβική Ακαδημία των Επιστημών, Παιδείας, Τέχνης & Πολιτισμού, (MCA) με έδρα τη Μόσχα, με Πρόεδρο τον Καθηγ. δρ. Σεργέι Μπαμπούριν τ.Πρύτανη καθηγητή Δημοσίου Δικαίου, με εξέλεξαν τακτικό μέλος με εισήγηση και του προέδρου του παραρτήματός της στην Σερβία Καθηγητή Βλάντιμηρ Κρσλιανιν, εις τη βαθμίδα ως τακτικό Ακαδημαϊκό αυτής, με ομόφωνη απόφαση των επιμέρους προεδρείων αυτής: Ρωσίας, Λευκορωσίας, Πολωνίας, Τσεχίας, Ουκρανίας, Σερβίας και Βουλγαρίας. Τα δύο Πανεπιστήμια European in Brcko and Tuzla, B&H, με πρότειναν εκπρόσωπό τους στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Δημοσίου Δικαίου (EPLO) European Public Law Organisation, όπου και εφέτος στο Μαυροβούνι.

Ο (+) Μητροπολίτης Μαυροβουνίου Αμφιλόχιος στο στρατιωτικό

Ομολογουμένως, παρόλα τα ηλικιακά μου έτη και την εμπειρία, στο θέμα της εργασίας αυτής αντιμετώπισα αρκετές ερευνητικές δυσκολίες. Η ιστορική περίοδος του 17^{ου} αιώνα για την Ερζεγοβίνη και το Μαυροβούνιο δεν μας διασώζει και πολλές ιστορικές πηγές. Η Μονή του Όστρογκ, με τη σπουδαία προσωπικότητα του οσίου Βασιλείου του Όστρογκ, έπαιξαν και παίζουν σημαντικό ρόλο στην εθνική και τοπική συνείδηση των λαών αυτών των Δυτικών Βαλκανίων. Πέρα από τα πριν και κατόπιν ιστορικά γεγονότα της χρονικής αυτής περιόδου θα έπρεπε να αναδειχθεί η αξία της εποχής αυτής, αλλά και οι κίνδυνοι που πέρασε αυτός ο σλαβικός λαός. Έπρεπε πέρα από το ιστορικό και γεωπολιτικό να προσπαθήσω να συνθέσω και το ιστορικό παζλ της κοινωνικής και καθημερινής ζωής της εποχής. Κι αυτό μέσα στη χρονική περίοδο κατά την οποία έδρασαν ή έζησαν τα ιστορικά πρόσωπα και κατάφεραν να αναδείξουν το Όστρογκ ως πνευματικό κέντρο των λαών της Βαλκανικής.

Δυστυχώς δεν κατάφερα να εντοπίσω όλες τις πηγές της περιόδου αυτής της τουρκοκρατίας στα Δυτικά Βαλκάνια, πέρα από εκείνες που ήδη χρησιμοποίησα και προβάλλω εδώ. Είχα επίσης να αντιμετωπίσω και τη δυσκολία του τρόπου αναγνώρισης του διοικητικού θεσμού των τοπικών ηγετών και των τότε αρχόντων κατά τη βυζαντινή επίδραση από το Σερβικό Έθνος. Το ίδιο ίσχυσε και για την περίπτωση των διπλωματικών σχέσεων και των επικοινωνιών της περιόδου των ιεραποστόλων της Δύσης, οι οποίοι για δικούς τους ιδιοτελείς διπλωματικούς λόγους έδρασαν αντικανονικά. Από κάθε δυνατή και οπτική γωνία έγινε προσπάθεια εμβάθυνσης σε όλη αυτή την πνευματική, εθνική και ιστορική και κοινωνική και εκκλησιαστική πορεία του πολυπαθή λαού της Ερζεγοβίνης και του Μαυροβουνίου, που βρέθηκε στο κρίσιμο μεταίχμιο μεταξύ Βατικανού και Μόσχας. Καθώς και της εθναρχούσης Εκκλησίας του, σε όλο το μήκος και το πλάτος και σε όλο το δυνατό γεωγραφικό και γεωπολιτικό χώρο και το χρόνο στον οποίο έζησε και δραστηριοποιήθηκε το γεωπολιτικό κέντρο και πνευματικό κάστρο του Όστρογκ, καθώς και ο εθνικός του ήρωας ο όσιος Βασίλειος του Όστρογκ, προκειμένου να προσδιοριστεί η πνευματικότητα και ο ρόλος του Όστρογκ.

Στο πρώτο μέρος της ανάπτυξης ο αναγνώστης θα δει μια ειδικότερη και πλατύτερη ιστορική διερεύνηση, όπου μάς αποκαλύπτεται η ευρύτερη πνευματική, πολιτισμική, διπλωματική, ιστορική, γεωπολιτική, διοικητική και εκκλησιαστική βάση και έτσι μπορούμε να έχουμε μια πλήρη γνώση της ιστορικής πραγματικότητας και μια αυθεντική απεικόνιση της ιστορικής αλήθειας του 17^{ου} αιώνα. Στο δεύτερο μέρος εξετάζουμε διεξοδικότερα τις κοινωνικές, πολιτικές επικοινωνίες της εποχής, μέσω της πνευματικότητας και της ζωής του έργου του

οσίου Βασιλείου Όστρογκ που ευρίσκεται συνυφασμένο με τη γεωγραφική περιοχή της Ερζεγοβίνης και του Όστρογκ, την πνευματικότητα και ιστορία της Μονής Όστρογκ και Ερζεγοβίνης. Εκείνης της περιοχής που έγινε γεωπολιτικός και πνευματικός φάρος όλων των λαών της Νοτιοσλαβίας, σύμφωνα με τις ιστορικές μαρτυρίες που ήδη κάποιες εξετάζονται συνεχώς στις ημέρες μας, από τους σύγχρονους γεωπολιτικούς και ιστορικούς ερευνητές της Νοτιοσλαβίας.

Η δήθεν επιστολογραφία του Βασιλείου Όστρογκ με το παπικό κέντρο του κράτους του Βατικανού αναπτύσσεται με την προσοχή και την κάθε δυνατότητα της ιστορικής ακρίβειας που επιβάλλεται μέσα από τις πηγές. Όσον αφορά στη δήθεν φιλοπαπική του στάση, γίνεται ειδική αναφορά και διερεύνηση, ώστε με τη βοήθεια των ιστορικών αρχείων να φτάσουμε στα συμπεράσματα εκείνα που καλύπτουν το προηγούμενο ερευνητικό επιστημονικό ιστορικό κενό και να θεμελιώσουμε την άποψη ότι δολοπλόκοι πλαστογράφοι έκαναν πολύ καλά τη δουλειά τους προσβάλλοντας ευθέως την οσία προσωπικότητα και την ιστορική πνευματικότητα του Όστρογκ. Επίσης, η παράλληλη εξέταση υπό το ιστορικό πρίσμα με τον νομικό, φιλολογικό και γραφολογικό τρόπο βοήθησε στη συγκριτική ιστορική και ερευνητική μας προσπάθεια, έτσι ώστε να απορρέει η μεθοδική και η επιστημονική απάντηση για όλα αυτά τα δύσκολα ερωτήματα περί του δήθεν φιλοπαπισμού ή φιλοουνιτισμού του Όστρογκ, που είχαν σκοπό να βλάψουν και να κλονίσουν τον λαό και τη σύνολη πνευματικότητά του ως έθνους.

Το ιστορικό κλίμα της εποχής της Ερζεγοβίνης και του προστάτη του Όστρογκ είναι όντως γεμάτο σύγχυση, ιστορικές ανακρίβειες και αντιφάσεις, αλλά η προσεκτική ιστορική επιστημονική έρευνα διαβλέπει στον Βασίλειο Όστρογκ τη σύνεση και τη σοφία του που τον διέκρινε σε κάθε του γεωπολιτική, πνευματική, κοινωνική, ηγετική και επισκοπική δραστηριότητα. Μελετώντας την πορεία της ζωής του από τα παιδικά και εφηβικά του χρόνια, όπου επιθυμούσε την πνευματική ζωή και την ησυχία της προσευχής, διδασκόμαστε τη μυστικότητα των βαθύτερων πνευματικών εννοιών που προβλημάτιζαν την όλη ψυχοσύνθεσή του και η οποία πνευματική του κατάσταση μεταλαμπαδεύτηκε στη Μονή του Όστρογκ καθιστώντας την αιώνιο και διαχρονικό πνευματικό κέντρο. Η ανάδειξη της Ερζεγοβίνης και του Όστρογκ σε γεωπολιτικό και πνευματικό κέντρο, προστάτη και φάρο πνευματικό του λαού, περνούσε μέσα από τη παιδαγωγία που απέρρεε και από την ιδιότητα του οσίου Βασιλείου του Όστρογκ ως συμβόλου, ως εθνάρχη, ως πνευματικού πατρός και ποιμένα, που την ψυχή του ανά πάσα στιγμή θα ήταν έτοιμος να θυσιάσει υπέρ του λαού του. Η Ερζεγοβίνη και το Μαυροβούνιο ευεργετήθηκαν από την παρουσία και αναδιοργάνωση του Όστρογκ σε πνευματικό κέντρο σε μια εποχή που ήταν η κρισιμότερη στην εθνική, κοινωνική, πολιτική και εκκλησιαστική τοπική ιστορία του λαού τους, πάντα σε αναφορά με τη Μονή

Χιλανδαρίου Αγίου Όρους.

Όμως, η ψυχή της Ερζεγοβίνης και του Όστρογκ με την εθναρχική και χαρισματική του προσωπικότητα θα φώτιζε την ιστορική και μαρτυρική πορεία του λαού αυτού, τόσο με τη ζωή του, όσο και με τη μετά θάνατον σωματική αποχώρησή του. Μέχρι και σήμερα και στους αιώνες, αφού η πνευματικότητα του Όστρογκ λάμπει εκεί όπου πηγαίνουν να προσκυνήσουν το τίμιο λείψανο του Όστρογκ και προστρέχουν οι άνθρωποι από κάθε μήκος και πλάτος γης και από κάθε θρησκεία, γένος και λαό, καθιστώντας σήμερα το Όστρογκ παγκόσμιο πνευματικό κέντρο επίσκεψης και προσκυνήματος όλου του Βαλκανικού χώρου και ως γεωπολιτικό χώρο υψίστης σημασίας. Ως γνωστόν η κάθε συγγραφή και συλλογή στοιχείων είναι κοπιαστική, όπως και ο δρόμος γι' αυτήν τη μελέτη και έρευνα κοπιαστική και μακρά. Γιατί θα έπρεπε πέρα από τη καταγραφή και την ανάπτυξη της βιβλιογραφίας και του υλικού που υπήρχε διαθέσιμο, να γίνει ιστορική εμβάθυνση στα προβλήματα των πηγών που μειώνουν την προσωπικότητα και το κύρος του οσίου Βασιλείου Όστρογκ και άρα όλο το πνευματικό οικοδόμημα του Όστρογκ στην Ερζεγοβίνη και το Μαυροβούνι.

Γι' αυτό και κατά την έρευνα αναζητήθηκαν επιπλέον και οι ελάχιστες

λεπτομέρειες που θα βοηθούσαν στην αντικειμενικότερη διαπίστωση των γνήσιων και μη γνήσιων ιστορικών πηγών, καθώς και των ανακριβών στοιχείων που κατά καιρούς είχαν διατυπωθεί ή καταγραφεί. Για την εποχή του Όστρογκ και του οσίου Βασιλείου στην Ερζεγοβίνη και το Μαυροβούνι, για την πολιτεία του και τη συμβολή του έγραψαν χαρακτηριστικά οι τοπικοί ιστορικοί, όπως ήδη αναπτύξαμε, όπως και ο ιστορικός Σλιέπσεβιτς, διατυπώνοντας ότι ο προστάτης του Όστρογκ (Βλ. Slijepčević, Humsko-hersegovačka, σελ. 44, 46). Πρβλ. του ιδίου, Istorija, I, σελ. 421, της Ερζεγοβίνης και του Μαυροβουνίου, ήταν ένας από τους περισσότερο επιφανείς και σεβαστούς αρχιερείς εθνάρχες της τότε Ερζεγοβίνης, καθώς και ο ιστορικός Ράντονιτς, ο οποίος σημειώνει ότι ο προστάτης της Μονής του Όστρογκ ήταν ένας από τους πίο σημαντικούς με εθναρχικό, κοινωνικό ρόλο, εκκλησιαστικούς άρχοντες του Σερβικού λαού της Νοτιοσλαβίας.

Ο προστάτης του Όστρογκ της Ερζεγοβίνης και του Μαυροβουνίου δεν ήταν ένας κοινός άρχοντας ή ένας τοπικός εθνάρχης μόνο με τη συνηθισμένη έννοια, ούτε ένας κοινός άνθρωπος που διακρίθηκε για την επικοινωνιακή, διοικητική οργανωτική του δραστηριότητα ή για τη συγγραφική ή εικονογραφική ή ομιλητική του και ρητορική του χαρισματικότητα, αλλά ήταν, ένας συνειδητοποιημένος πνευματικός ηγέτης και επίσκοπος με βαθιά πνευματικότητα και με πλούσια πνευματικά δώρα εκ του Θεού που τα συνόδευε η διάκριση και η σύνεση αυτή που συνολικά εξέπεμπε το Όστρογκ. Με την ολοκλήρωση της παρούσης μελέτης, οφείλω ευχαριστίες σε αρκετούς συναδέλφους για την υποστήριξή τους στην εκπόνηση αυτής της διατριβής, με τους οποίους η γνωριμία μας αγγίζει πολλά έτη ζωής. Θερμές ευχαριστίες οφείλω στους Καθηγητές: Ακαδημαϊκό&Πρύτανη Νεντέλκο Στάνκοβιτς, Μακαριστό Ακαδημαϊκό&Καθηγητή Μητροπολίτη Αμφιλόχιο Ράντοβιτς, Αντιπρύτανη Σίμα Αβράμοβιτς νυν Πρέσβη, Αντικοσμήτορα Ντράγομιρ Σάντο, Καθηγητή Μίρολιουμπ Γιέβτιτς, Καθηγητή Μίρκο Σαϊλοβιτς, Καθηγητή Ζντράβκο Πένο, Πρύτανη Μίρκο Κούλιτς, Ακαδημαϊκό&Καθηγητή Ζόραν Μιλόσεβιτς, Ακαδημαϊκό&Καθηγητή Ίβαν Μπάλτα, Αντιπρύτανη Ντράγκο Τεσάνοβιτς, Καθηγητή Μίρκο Τομάσεβιτς, Ακαδημαϊκό Βλάντιμιρ Κρσλιανιν, Ιατρό Χειρουργό &θεολόγο Δανιήλ Νίκολιτς, Ακαδημαϊκό&Υπουργό Μπράτισλαβ Πέτκοβιτς, Ακαδημαϊκό&Καθηγητή Σεργέι Μπαμπούριν, Ακαδημαϊκό&Καθηγητή Αντώνιο Αιμίλιο Ταχιάο, Καθηγητή Ιωάννη Ταρνανίδη, Καθηγητή Δημήτριο Γόνη, Διευθυντή EPLO Καθηγητή Σπυρίδωνα Φλογαΐτη. Όλους δε για τις πολύτιμες συμβουλές τους, καθώς για την με κάθε τρόπο στήριξή τους στο επιστημονικό ερευνητικό μου έργο για το Όστρογκ, την Ερζεγοβίνη και το Μαυροβούνι, και την Υπουργό&Καθηγήτρια Βέσνα Μπράτιτς. Τον νέο πρωθυπουργό του Μαυροβουνίου Καθηγ. Ζ.Κριβοκάπιτς και τον νέο Μητροπολίτη Μαυροβουνίου Ιωαννίκιο, τον νέο επίσκοπο Νίκσιτς Μεθόδιο, τον τ.επίσκοπο Δαλματίας νυν Βοσνίας-Τούζλας Φώτιο

τ.σχολάρχη της Σχολής Κρκα με τη σπουδαία βιβλιοθήκη τους, τον ιεραπόστολο επίσκοπο Κύριλλο Νοτίου Αμερικής τ.καθηγητή της εκκλησιαστικής σχολής Τσέτινιε, τον τ.ηγούμενο της Μονής Τσέτινιε με το σπουδαίο Αρχείο Καθηγητή&μακαριστό Αρχιμ.Λουκά Άνιτς, πρώην υφηγητή Φιλοσοφικής σχολής Βελιγραδίου, τη Μονή Νταϊμπάμπε π.Συμεών και τον π.Δανιήλ εκ Ρωσίας πρώην κοσμήτορα Φιλοσοφικής στη Μόσχα, τον δρ. Βυζαντινής ιστορίας Σπυρίδωνα Παναγόπουλο, τον μακαριστό πατέρα μου Παναγιώτη Παναγόπουλο και την κόρη μου Παναγιώτα Παναγοπούλου, κ.ά.

Όπως ιδιαιτέρως ευχαριστώ το προσωπικό του Αρχείου της Βιβλιοθήκης του Πατριαρχείου Σερβίας και του Αρχείου της Μητρόπολης Μαυροβουνίου, για την παροχή πολύτιμου υλικού, καθώς ευχαριστίες σε Σέρβους φίλους και συναδέλφους μου οι οποίοι με βοήθησαν με κάθε μέσο ή τρόπο με την παροχή φωτογραφικού υλικού, με την έρευνα μέσω διαδικτύου, με την ενημέρωση για άγνωστες σε εμένα πηγές και με σημαντικές επισημάνσεις. Να ευχαριστήσω τη Μονή Χιλανδαρίου τους Πατέρες και τον ηγούμενο Μεθόδιον για την ηθική και πνευματική τους συμπαράσταση σε εμένα από τότε πού υπηρέτησα Διευθυντής Αθωνιάδος Ακαδημίας, το ενδιαφέρον να δημοσιευθεί στην ελληνική γλώσσα η παρούσα έρευνα. Καθώς και απ'την Ιερά Μονή Τσέτινιε και Όστρογκ όλους τους Σεβαστούς Πατέρες που με ενθάρρυναν θερμά στην έκδοση αυτή καθώς όπως: ο π.Ιουστίνος, ο π.Σέργιος(Ποτάμης), ο π.Ματθαίος, ο π.Βλαδίμηρος, ο π.Ρωμανός, ο π.Ζωσιμάς, ο (+)π.Ράνκο, κ.ά., μετα και από την επιτυχημένη διοργάνωση του Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου για τα 350 έτη από την Οσία Κοίμηση του Αγίου Βασιλείου Όστρογκ που έλαβε χώρα από 9-10 Μαΐου 2021, όπου συμμετείχα με σχετική εισήγησή μου, κι ήμουν μέλος της επιστημονικής επιτροπής συνεδρίου μεταξύ άλλων καθηγητών και των εξεχόντων συναδέλφων Ακαδημαϊκών Γιόβαν Ντέλιτς. Ζόραν Λάκις και Σίνις Γιέλουσιτς».

Η παρουσίαση αυτού του Τόμου στην ελληνική γλώσσα και βιβλιογραφία αποτελεί μία σημαντική συμβολή στην επιστήμη και την ιστοριογραφία, την σλαβολογία και την γεωπολιτική, την οργάνωση, την πολιτειολογία και εθνογραφία των Δυτικών Βαλκανίων.

Παράρτημα:

<https://www.youtube.com/watch?v=3QGKW7wcUSs>

https://www.academia.edu/51186903/MONTENEGRO_CRNA_GORA_OSTROG_HERZE

[1] Ο πρόλογος αυτός δόθηκε στο συγγραφέα εκ του Μητροπολίτου

Μαυροβουνίου, καθηγητή δρ. Αμφιλόχιου Ράντοβιτς, απ' το Σεπτέμβριο του έτους 2020, όταν πλέον είχαν σχεδόν ολοκληρωθεί οι τελευταίες διορθώσεις και παρατηρήσεις του ως συμβούλου επόπτου Καθηγητού, για την πρωτότυπη Επιστημονική Έρευνα -Διατριβή: ΟΣΤΡΟΓΚ - ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ - ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ. Εκδίδεται το βιβλίο - Τόμος σχεδόν ένα έτος μετά, επί των εορταστικών εκδηλώσεων των 350 ετών εκ της αναδιοργάνωσης του Όστρογκ και κοιμήσεως του οσίου Βασιλείου Όστρογκ.

[2] Σημ.: Έλαβα πρόσκληση για το Διεθνές Συνέδριο κι ενώ υπήρχε τέτοια δυσκολία, ταξίδευσα από Ελλάδα μέσω Βελιγραδίου για Μαυροβούνιο (τότε που ζητούσαν για κάθε βήμα το PCR, είσοδο έξοδο PLF, βεβαίωση ότι δεν οφείλεις στο Ελληνικό Δημόσιο,κτλ), λόγω αυτής της δύσκολης κατάστασης αρκετοί ομίλησαν εξ' αποστάσεως. Θέμα της εισήγησής μου στο Διεθνές Συνέδριο για τα 350 έτη από την οσία κοίμηση του Αγ. Βασιλείου Όστρογκ, 9-10 Μαΐου 2021, «Sv. Vasilije Ostroški i njegoví duhonno-diplomatski odnosi sa Grčkom i Svetom Gorom» (=Ο Άγιος Βασίλειος του Όστρογκ και οι πνευματικές - διπλωματικές σχέσεις με Ελλάδα και Άγιον Όρος), Medjunarodni Naučni Skup: Sveti Vasilije Ostroški, 350 godina od prestavljenja. Ostrog-Nikšič-Trebinje, 9-10 Maja 2021g. Θα δημοσιευτεί σε σερβικά και ελληνικά σε σύντομο χρονικό διάστημα σε Τόμο της Μητρόπολης Μαυροβουνίου.

<https://bit.ly/3tC3exB>